

(scannat 2000 lagrat i off O / 231 / 84_01351 / 841218)

Enligt sändlista

Naturreseptatet Kalkbro i Åkers socken, Strängnäs kommunBeskrivning av reservatet

Namn : Kalkbro naturreservat

Kommun : Strängnäs

Socken : Åker

Fastighet : Del av Åker 7:1

Lägesbeskrivning : Reservatet ligger 6 km SV om Åkers Stycke- bruk och 4 km OSO om Byringe Station

Kartblad : Topografiska bladet 10 H SV Ekonomiska bladet 10733

Gräns : Gränsen för reservatet har med svart punktstreckad linje angivits på reservatskartan (bil B) i skala 1:5 000.

Areal : 2, 5 ha

Markägare : Kronan genom Domänverket

Naturvårdsför-
valtare : Domänverket

Allmän beskrivning

Reservatet omfattar sydvästra sluttningen av ett större bergsområde som sträcker sig från Kalkbro mot Åkers Styckebruk. Berggrunden inom reservatet består av två ca 20-30 m breda, brantställda skivor av urbergskalksten vilka är åtskilda av ett gnejslager. Kalksten har brutits i området sedan mycket lång tid tillbaka. Vid mitten av 1800-talet bröts här kalk dels för Åkers bruks och dels för Björndammens masugns räkning. Kalkstensbrytningen upphörde omkring 1920. I Kalkbrobrottet som har en storlek av 125x45 m och ett djup av 16 m har man påträffat ett flertal ovanliga mineral. Det nedlagda brottet är även växtplats för ett antal sällsynta växtarter. Skrevor och hyllor i

de branta kalkväggarna används som häckningsplatser av olika fågelarter.

Området kring kalkbrottet är bevuxet med tallskog - delvis hällmarkstallskog. På sydslutningen mot gården Kalkbro förekommer dock inslag av ek, hassel, try, tibast m fl lövträd och buskar.

Såväl kalkbrottet som det djupa schaktet som leder in till detta från vägen har under de senaste åren börjat växa igen med gran, björk och vide. Igenväxningen har lett till att man inte längre har samma överblick över kalkbrottet som tidigare och att ljus krävande växter försvinner.

Området har länge utgjort ett frekventerat utflyktsmål som besöks av såväl enskilda som skolklasser och andra grupper. Åtgärder för att underlätta för besökarna är därför angelägna.

Kalkbrottet är inhägnat med staket bestående av järnstolpar och två kraftiga vajrar. Staketet står på ett avstånd av 5-10 m från schaktkanterna.

Historik

Sive Karlsson, Gåsinge, har lämnat följande uppgifter om Kalkbro:

"Hur gammalt kalkbrottet vid Kalkbro i Åkers socken är finns knappast något säkert belägg för. Allt sedan järnbruk började anläggas på den vilda Mälarmården vid slutet av 1500-talet och fram till mitten av 1600 har man behövt kalk till masugnarna vid smältning av järnmalm. Troligen kom då Kalkbro snart nog in i bilden. Flera gamla skärpningar i bergen runt om nuvarande huvud- brott finns. Det mesta som bröts fraktades vintertid genom den långa dalen, med det gåtfulla namnet "Djupärtsna", ned till Åkers Styckebruk. Tills för några år sedan fanns gamlingar kvar i bygden som varit med om transport av kalkmalm ned till bruket.

Från början sprängde man sig rakt ned i berget vid Kalkbro och hissade upp malmen, troligen med hjälp av hästvindor. Senare sprängde man den mäktiga gången, som ännu leder in till brottet söder ifrån. Det berättas att Kalkbro var en omtyckt arbetsplats, Det var lätt att borra i det lösa kalkberget. Däremot sade arbetarna många fula ord då de blevo skickade på jobb till det s k flintbrottet uppe vid Flintsjön."

Ärendets handläggning

I skrivelse till statens naturvårdsverk den 22 augusti 1975 påtalade riksmuséet att ett ökat intresse för mineralsamlande under senare år lett till att vissa fyndlokaler hotas av en syste-

matisk utplundring när det gäller sällsynta mineral. Riksmuseet angav i skrivelsen ett antal lokaler för vilka behovet av fridlysning borde närmare utredas, bl a Kalkbro i Södermanland.

Den 3 augusti 1976 begärde Gåsinge-Dillnäs fältbiologer skyddsbestämmelser för vissa växtarter i och omkring kalkbrottet vid Kalkbro.

Med anledning av ovannämnda framställningar samt på grundval av inventeringar som länsstyrelsens naturvårdsenhet utfört förordnade länsstyrelsen den 27 februari 1978 om interimistiskt naturreservat för området kring kalkbrottet.

I länsstyrelsens naturvårdsplan har området kring Kalkbro upptagits som område med mycket högt naturvärden .

Samråd i ärendet har skett med domänverket och Strängnäs kommun. Ärendet har varit remitterat till domänverket, statens naturvårdsverk, Strängnäs kommun, skogsvårdsstyrelsen och Gåsinge-Dillnäs fältbiologer.

Länsstyrelsens beslut

Grund för beslutet

Kalkbroområdet är med hänsyn till geologin, fågellivet och den rika floran väl värt att skydda. Kalkbrobrottet utgör dessutom en gammal arbetsplats som relativt oförändrad finns kvar från den tid då gruvbrytning och järnframställning var vanliga i denna del av Södermanland. Syftet med reservatet är att skydda kalkbrottet och dess flora mot åverkan och att genom aktiva skötselåtgärder hindra att kalkbrottet växer igen samt att genom information och kanalisering bidra till att området blir tillgängligt för allmänheten.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen det område som med grov punktstreckad linje markerats på reservatskartan, bilaga B såsom naturreservat.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen och 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter skall gälla för området.

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och förordningar är det förbjudet att

- 1 bedriva täkt, sprängning, schaktning eller utfyllning
- 2 uppföra byggnad
- 3 bedriva skogsbruk annat än i enlighet med föreskrifterna under avdelning D
- 4 anordna upplag
- 5 använda kemiska bekämpningsmedel
- 6 företa skogsgödsling
- 7 dra fram luftledningar eller jordkablar
- 8 upplåta marken för militära övningar eller idrottstävlingar
- 9 uppsätta skylt, tavla eller inskrift utom för information om reservatet.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen och annan sakägares rätt att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskilt rätt till marken skall tåla att de åtgärder vidtages inom reservatet som framgår av skötsel-föreskrifterna under avdelning D.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmän- heten har att iakttaga inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

- 1 skada eller borttaga naturföremål eller ytbildningar
- 2 skada eller förstöra berghällar eller brottytor (t ex bergborrning, målning, inhuggning av inskription el dyl),
- 3 samla in eller bortföra mineral,
- 4 skada eller borttaga träd eller buskar samt att gräva upp eller plocka växter,

- 5 medvetet störa djurlivet,
- 6 tälta,
- 7 göras upp eld,
- 8 På störande sätt använda radio, bandspelare el dyl,
- 9 medföra hund eller annat husdjur som ej är kopplat,
- 10 rida,
- 11 att framföra motordrivet fordon

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa nedanstående föreskrifter och skötselplan.

1 Utmärkning

Reservatet skall utmärkas i enlighet med svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar.

2 Förvaltare

Domänverket skall vara naturvårdsförvaltare för reservatet.

3 Undantag från skogsvårdslagstiftningen

Skogsvårdslagens och skogsvårdsförordningens föreskrifter skall inte gälla inom reservatet.

4 Skötselplan.

4.1 Målsättning

Ändamålet med skötseln skall vara att genom röjningar och andra åtgärder hålla kalkbrottet så öppet att det i viss utsträckning även i fortsättningen ger besökaren en uppfattning om den tidigare arbetsplatsens storlek och karaktär, att göra området lättare tillgängligt för besökare samt att genom tillsyn bevaka att åverkan inte sker på bergsformationerna, floran och fågellivet i området

4.2 Skötsel föreskrifter

- 4.2.1 Gången som leder in till kalkbrottet, från vägen skall hållas fri från uppslag av buskar och träd (undantag skall dock göras för fridlysta arter som t ex tibast).
- 4.2.2 Träd- och buskvegetationen som kommit upp längs kalk- brottets väggar skall röjas bort i omgångar. Därefter underhållsröjningar.
- 4.2.3 I kalkbrottets mellersta del ligger skrotstensupplag som är bevuxna med björk och gran. Huvuddelen av dessa träduppslag skall röjas bort. Därefter underhållsröjningar.
- 4.2.4 Skogen runt kalkbrottet bör gallras varvid i första hand gran tas bort och tallen gynnas och överhålls. De stora solitära ekar som växer söder och väster, om kalkbrottet frihuggs.
- 4.2.5 På skrotstensupplaget mellan kalkbrottet och vägen i söder skall busk- och trädvegetation glesas ut.
- 4.2.6 Körslor i samband med gallringar och röjningar bör om möjligt ske på frusen mark för att, körskador skall undvikas.
- 4.2.7 Parkeringsplats anordnas vid gamla vägen i reservatets västra kant. Se reservatskartan bilaga B. Söptunna får ställas upp vid parkeringsplatsen om kommunen åtar sig sophanteringens utan kostnad för naturvårdsförvaltaren.
- 4.2.8 Tavla med reservatsskylt och karta över området sätts upp vid parkeringsplatsen
- 4.2.9 En enkel stig anvisas med diskreta markeringar från parkeringsplatsen till kalkbrottet och med en slinga, inne i kalkbrottet.
- 4.2.10 För att minska risken för olyckor skall stängslet av vajrar runt kalkbrottet kompletteras eller ersättas med nät
- 4.2.11 Vid skötseln av reservatet - och särskilt innan nya åtgärder initieras - skall samråd ske med länsstyrelsens naturvårdsenhet.

5.1 Finansieringsplan

Staten genom statens naturvårdsverk svarar för kostnader i samband med naturvårdsförvaltningen med undantag av kostnader för ev sophämtning. Arbetena med iordningställning och underhåll skall så långt det är möjligt utföras som beredskapsarbeten.

5.2 Ekonomisk plan (undantas från fastställelse)

Länsstyrelsen har i samråd med domänverket upprättat bilagda ekonomiska plan för skötsel och tillsyn av reservatet (bilaga C).

Besvär till jordbruksdepartementet (se bilaga)

Åke Björklund
Åke Björklund

Georg Olsson
Georg Olsson

Bilaga
Översiktskarta i skala 1:50 000, bilaga A
Reservatskarta i skala 1:5 000, bilaga B
Ekonomisk plan, bilaga C

